

عَالَمُ وَالنَّبِيُّ

سیستی صفیه ام المؤمنین

رضی الله عنها

تاھون یشکانم هجریه تله تمت دغۇن سوڭ دوکاڭ. ددالم تاھون يغېرفاستىوا اين بيراف فرگارا يېش منىسىولكىن كىريوتىن درومەتىشكىن نبى صلى الله عليه واله وسلم تله بىرلاڭو. ددالم تاھون اينلە بىكىدا تله براستىرىكىن سیتى جویرىھم دان ددالمش جوڭ سیتى عائشەم استرىي يېش ساعەت ۲ دكاسىھىي اولە بىكىدا سىسودە سىتى خىدېجە تله دتوودە اورۇغ دغۇن توودەن يېش مېبوروقكىن نام بائىكىن.

كوبۇن تله ددودقىكى لفس ساتو ساتو
قوم للاكىن تله دبونى دان فرمۇوانى تله دتاۋىن
داتتارا فرمۇوان ۲ يەودى يېتلە دتاۋىن ايت اياڭ
صفىيە بنت حىيى بن اخطب فرمۇوان اوتمام درى
سوڭو يەودى بىنى النصیرە يغېرتالىي سوسۇن
كاللورۇن دغۇن نبى هارون - سودارا نبى موسى
عليهسا السلام.

صفىيە بلىۇم فۇن ملىغاۋىي عمۇر توجە بلىس
تاھون. مىكىيۇن بىكىتىو اىي تله برگەھوين دو
كالىي. كالىي يقىرتام دغۇن "سلام بن مشكم"
سالە سئورۇغ فەھلاون درىي قومىن، دان كالىي يې
كىدوا دغۇن "كنانە بن الريع" فەھلاون يغېرتاھن
دكوبۇ "القاموص" سكىل ۲ كوبۇ قوم يەودى
دخيير.

ستله بىرتمفور دغۇن دەشتىن، تترى اسلام
تله برجايى مەرمۇوه كوبۇ يەودى ايت لالۇ ماناۋىن

ستله تىسبول بولن محرم تاھون يشكتوجه
هجرىيە مك كىدافتن بىكىدا بىرسىف خندق منمفووه
سوات فراغۇن يېش مەعنېچور لبوركىن قوم يەودى
يېتلە بىلۇ دالىم فراغۇن خندق دھولو دان سەدۇ
مرنچىكىن سوات فەكتان جاھە يېش اكىن مېھىماكىن
كىسلامتن اسلام دان اومة اسلام.

دالىم فرتعاهن بولن محرم، بىراڭكتىلە رسول الله
صلى الله عليه واله وسلم مىيىنلىن تترى اسلام
منوجو كىدأىرە "خىير" - كوبۇ قوم يەودى
يېتلەتلىق تىيدىق جاؤد درىي بىندر مەدینە. ستله بىكىدا
تىيا دېيشىكىر دأىرە ايت بىرسولە بىكىدا:

"الله اكىر! بناسلە خىير. كامى افبىل منداتشى
دأىرە سسوات قوم، مك چلاڭالە فادھەن ھارىي
ايت باڭىي مرىيەك."

خىير تله بناس.

”سای بوبه راچون ایت سمبیل برکات ددالم هاتی: کالو دی (نبي مسحی) بتول سورغ انبی تتوله دی اکن دوحیوکن (دان دعن ایت اکن ترسالامته ای)، کالو تیدق دی اکن ماتی دان فواسلہ هاتیکو.“ کات فرمفوان یهودی ایتلائی.

(سبهاکین بستر اهل سجاره اسلام مقتاکن نبی تله معاافکن فرمفوان یهودی یع کجم ایت، دان ستعهن یغلاءین مقتاکن ای تله دبوونه کران کسلاهنهن مپیکن ”بشر“ — صحابة نبی — هاتی کران راچونن — ف. ق.).

کمبالیله رسول الله کندینه دعن کمناغن یع چمرلخ، دان حفیه فرمفوان یع فلیهین دری فرم یهودی ایتم کندینه تله دفراستریکن اوله بکندا دان دتو منفعکن باکی سمتارا درومه صحابة بکندا حارثه بن النعمان.

ستله بریتا ایت ترهیه دمدینه فرمفوان ۲ دری قوم انصار فون داتقله برامی ۲ کرومہ ایت هندق ملیه استری نبی یع بیارو.

بکندا تله ترفندغ دری جاوه اکن سیتی عایشه دعن برسبوپی ۲ داتش هندق ملیه جوئی. بکندا فون منوغکو دان ستله سیتی عایشه کلرار دری سیتوه لالو بکندا مناریق باجون سمبیل بر تاش دعن کتاوا:

”بکیمان فندا غنموم کمدان؟“

دعن مغپوق، سیتی عایشه یع ملواف ۲ راس چسبورون مفعکة باهو لالو منجواب:

”سای لیهه سورغ فرمفوان یهودی!“
”جاجن کامو برکات بکیتو؟“ اوجر بکندا دی تله مملوک اسلام دعن سمنرن.“

کنانه دان مباوان هیدوف ۲ کهد رسول الله (ص).
کنانه تله دکتهوی اوله نبی میمبوپیکن هرتبند
فوم یهودی یغبره رگ تنافي منکل دتان اوله
بکندا ای تله منافیکن یع دی اد تاهو مناهو
تیغ هرتبند ایت.

”بکیمان کالو کیت دافتی دی دالم سیمانن مو؟ کامو اکن دحکوم بونه!“ تاش بکندا.
”بایکله!“ جواب کنانه.

افیل دچاری، اخرن ددافتی ترفندم ددالم کوبویش. بکندا فون مرتهکن محمد بن مسلیه بیونه کنانه سباکی میلا کماتین سوداریان ”محمد بن مسلیه“ یغتله دبوونه اوله قوم یهودی دالم فرمفوران ایت.

* * *

دخیر جوک بکندا تله منفووه سوات اوچین یع بربهیا. سورغ فرمفوان یهودی تله مشهدیهکن سیکور کمیش فشکخ یغبر اچون کهد بکندا. ساله سورغ صحابة نبی — پسر بن البراء — تله ماتی ستله ماکن داکیش ایت تنازی بکندا سندیری تله ترسالمه کران سبایک ۲ سهاج بکندا منجامه سدیکیه لالو مغوبه دان سبلوم ملنن مغتهویله بکندا بهوا داکیش ایت بر اچون. بکندا فون مپتاکن کهد حاضرین:

”تولع این مبریتاهو کهد اکو بهوا دی راچون!“

لالو دفرتهکن سفای فرمفوان یهودی بع مفعهدهکن داکیش کمیش ایت دباوا کهدافن بکندا. فرمفوان یهودی ایت معاکو ستله دسوآل اوله بکندا بهوا دی سعاج مبوبه راچون کران هندق مستو، بیلا قومن یغتله تربونه.

تيدق اد سوات فرکارا يع هندق ديمېتكىن اوليهين دري فييق سيتي فاطمه الزهراء يشترىكىن سوڭ دامي دان تترام ايت. سيتي فاطمه مىي تيدق سوڭ منچبوركىن ديري ددالىم بىكاكچوان يع ريوه رنده. يع لازىم دىمىبولكىن اوله قۇرمىفوان، كچوالىي كالو دى ترقىسا دان تيدق دافە مغىلىق لاڭى.

تنافي فرکارا يع ساعەت ۲ دتاڭوتىش اىال فييق سيتي ئايشە يع ساعەت ۲ قواه چىبورۇن، دان يشترىكىل ساعەت ۲ بنچىي كەد تىف ۲ سىوراغ استرىي. نېي يع اڭق بروف چتىق، يع مەفوپايى حق يع سام درومەتىشكىن رسول الله (ص).

سيتي صفيه، ولو فون اى چوب بىأىك دەن كدوا فييق، تنافي اى تيدق جوڭ ترلەنسى درەد كات ۲ يع مېاكتىكىن هاتىش، يع دىلىمەركىن كەدان اوله مادۇش ۲ بىأىك فون سچارا ترغ اۇ فون سچارا سىنديرما. اى دايىجىق تىش دارە يېودى يع مەعاڭىر دالىم توبەن.

يع ساعەت مېاكتىكىن هاتىش اىاله سيتي ئايشە دان سيتي حفصة، ولو فون دى تله بىريق كەد كدواش، تنافي كدواش كلىهاشنىپ تائى، ا، ترى ۲ نېي يع لاءين انتوق مېاكتىكىن هاتىش، دان بېشكەكان ديري بھوا مېرىك اىاله تىتىس دارە قرىش اتو تىتىس عرب جاتى، سدۇغ دى دىنەنگ سباڭى اورۇغ اسىع سىتىي صفيه تله سىفي كەقىتەوانىش كات ۲ يع فدىه دري فييق سيتي ئايشە دان سيتي حفصة، دان تىكل اى مەادۇكىن فرکارا اىت كەد رسول الله (ص)، مك بىكىندا فون برکات كەدان:

”الشکە بىأىكىن كالو اڭكۇ جواب: بىكىمان كامو بىردا بولە منجادى لە بىأىك درەداكى، سدۇغ

سيتي ئايشە تيدق برکات ۲ سفاتەنۇن، لان اي بالىك كرومن، دان دسان سيتي حفصة سدۇغ منوغىكۈن كران هندق مندۇر اڭن بىرتا يع دباۋاش. سيتي ئايشە تله مەاكۇم، كەتىك منچرىتاكىن فەدائىن كەد سيتي حفصة، بھوا صفيه سېنر ۲ چىتىق اورغان.

ايهكى هارون دان مەنداكو موسى

تيدق براف اتتاراڭ، بىرىندهله سيتي صفيه كرومە رسول الله دان دسان اي تله بىرەدەن دەن سوات فرکارا يع رومية: استرىي ۲ نېي سدۇغ بىرەچە دوا. سيتي ئايشە دەن دىرىنائى اواله سيتي حفصة دان سيتي ”سودە“ بىراد دساتو فييق، منكىل استرىي ۲ نېي يەلاعەن بىراد دساتو فييق فۇزى دەن دىرىتائى اواله سيتي فاطمه الزهراء - فتري رسول الله.

حال يەدمىكىن مەھەندىقكىي سيتي صفيه مىلىمە كېيىق ماڭ اي هندق مېاتوكن ديري؟ فرکارا اين سەڭكۈوه رومية. كران اي تيدق سوڭ بىرەتىش دەن استرىي يع ساعەت ۲ دەكاسىيەن اواله نېي: (سيتي ئايشە)، دان تيدق سوڭ فول هندق بىرەتىش دەن فتري رسول الله (سيتي فاطسە) يع ساعەت ۲ دىايىشى اواله بىكىندا.

اي تله مەممىل كىسيمەولۇن هندق بىأىك ۲ دەن كدوا ۲ بلە فييق كران اىتولە جالن يع لە سلامە.

تيدق شىڭ لائى ئىكەن سىكەن سيتي صفيه يع دەكىن، اىاله كران هندق مەقىلىق درەد دەكت دان دايىجىق تىش سوسور گالورۇن يېبراصل درەد دارە يېودى ايت.

مندغرکن ایت، استری ۲ نبی یغلائین گلیهاتن
برماین مات سباکی مغیجیق سیتی صفیه. حان
مریک دفرهاتی اوله نبی، لالو بکندا منکور مریک:
”ماسیه کامو مغیجیقن لاکی!“
دعن حیران مریک برثاں:

”اف یع کامی سوده بوة؟“

”تیدقکه کامو برماین مات مغیجیقن؟“
ساہوہ رسول الله کمدين بکندا برکات لاکی:
”دمی الله! صفیه بزر اورغۇن، تىش اف یع
دکتاکن ایت.“

وفاتله رسول الله صلی الله علیه وسلم دان
دعن ایت ھیلقلە فسیلا یع سنتیاس میلا سیتی
صفیه. اورغامی تیدق لوف بھوا ای براصل دری
تیتیس داره یهودى، دان اد داتارا مریک یع تیدق
برهنتی ۲ درف دغیجیق دان مغکوناکن چله ایت
اتوق منچاچتن، سکالیفون ای تله اسلام دان تله
منجادی استری نبی — ام المؤمنین

منورة ساتو روایة، فد سوات هاری ذبی
ھب فرمۇوان كفوپان سیتی صفیه فرگی مقادو
کەد امیر المؤمنین سیدنا عمر ابن الخطابم کنان:
”يا امیر المؤمنین، سیتی صفیه سوک
(مبىرکن) هاری سبت دان سوک برهوبۇغ دعن
اورغۇغ ۲ یهودى.“

سیدنا عمر فون مغەنترکن اورغۇن ۲ بىرتپاکن
فرکارا ایت کەد سیتی صفیه، ایفون منرغىن:

”تبىش هاری سبت، سېزىن سای تیدق
مبىرکن دى سسووده الله عزوجل مغکىتىكىن اتوق

ادبىيېڭىن
پۇرامىكىو: نبی محمدم اىيەكىو نبی هارونم دان
ء يېتىرىكلى
ئىندىكىو: نبی موسى؟
اطمە ميسى
كاجوان یع
لە قو
دان تىدق
ادبىيېڭىن
پەتكىن تله مېچۈقكەن هاتىي سیتی صفیه، دان
سجادىيەن دى تراس تله دېيلا.
بکندا فۇن تراس كەدودقەن سیتی صفیه
درومەتىشكەن دەندىغۇ اوله مادۇش ۲ سباکىي سوراغ
داڭىغۇ، دان كران ایت بکندا سنتیاس مېيلان افېل
اد كىسپاتان.

منورة ساتو روایة، فد سوات هاری ذبی
كلوار بلاير دعن مەباوا سیتی صفیه دان سیتی
زىنپ بنت جحش برسام. تىيىا ۲ اوتنا كىندرأن سیتی
صفیه جاتوھ ساکىيەم سەدغ سیتی زىنپ اد كەفوپايى
بىراف ايکور اوتنا تىباھن، بکندا فۇن مەنتا سیتی
زىنپ مېرىكىن سئىكۈر اوتنا كەد سیتی صفیه.
مندغرکن ایت، سیتی زىنپ برکات:

”سای دسۋەر بىرى كەد فرمۇوان یهودى
ایت؟“

امتلە مەكان بکندا مندغر جوافن سیتی زىنپ
يەندىمكىن، لالو بکندا مۇلۇكىن دوا بولن.
فندىقىن سیتی صفیه تىدق فوتىس ۲ مندافتە
فميلاەن رسول الله (ص) سەھىك اخىر حىاة بکندا.
تىكىل بکندا ھەفيز وفاة دان سکلىن استری ۲
بکندا سەدغ بىھيمۇن دىسيىش، تىيىا ۲ سیتی
صفیه برکات:

”يا نبی الله دمي الله سوکالە سای كىران
قىباکىيە یع سەدغ دەشكۈغ اوله توان، دافە سای
مغكىتىكىن توان منقۇغۇن.“

معتب، زین العابدین علی بن الحسن، دان مسل
بن صفوان - رضی الله عنهم.

(دری بوکو "استری ۲ نبی" یېش لىك
دفرسسىواىكن اولم ام محسین، دوی بواهقلم دقوچور
بنت الشاطئ، دان دتربىتىكن اوله قلم بهارو ۲ اين
- ف.ق.)

سوده تربیة ! بچاله !

بوکو ۲ شهداء

دسومن اوله:

عىيدروس

1.	حجزه بن عبدالمطلب	50 سین
2.	نسibe - فهلاون وانيتا اسلام	50
"	عكرمه بن ابوجهل	50
"	سعد بن ربيع	50
"	سعد بن معاذ	50
"	نعمان بن مقرن	50
"	جعفر بن ابی طالب	50
8.	اتق عبدالله بن ابی	50
9.	اتق اغثة رسول الله	50
"	ابوخذيفه بن عتبه	50
10.		

لاین ۲ بوکو تاریخ

سجارة رغكس محمد (ص) (اوله عىيدروس) \$1.20
بالل - (اوله عبدالله باسمیح) 1.20
محمد (ص) (اوله عبدالله باسمیح) امقة فشك
سفشك 1.20

فستانه كف فنرييش:

ساي هاري جمعه. تىتىچ فر هو بىن ساي دغۇن اورۇغ ۲
يەھودى قول، مك ساي اد قوم قراپا دالىم كالقىن
مرىيەك دان كرمان ايت ساي هو بىكتىلە تالىي صلة
الرحم ايت! ۲

سيتىي صفييە فون بر فالىغ كەد همب فرمۇوانى
ايت دان برتان كەداۋىز مەقاپ دى تۈڭامق مەۋا
دوستا سەرت ايت؟

"ساي تله دھاسوٽ اوٽه شىطان" جواب
ھمب فرمۇوانى ايت.

كالو بىكىتىو، فر كىلە كىمان ۲ يېش اغىكى سوك،
اکو سوده مردىكاكىن اغىكى. ۲ كات سيتىي صفييە
لاكى.

سيتىي صفييە تىدق دافە مەقلىق درد مەممىل
بهاكىن دالىم لا فۇن سياسەم يائىت كىتىك بىر بىكىيە
فر تىتاغۇن داتتارا سيتىي ئائىشە دغۇن سيدنا عثمان
- خلیفە اسلام يېكتىكىن. سەڭكەھفون سىنى
صفىيە بىر جەرمە تىدق ماھو بر تىتىچ دغۇن سيتىي ئائىشە يېش
ساغە قواة فقاروھن دالىم لا فۇن سياسە فە ماس
ايت تىتافى اي جوڭ تىف مەنچۇقكەن سەتىان كەد
امير المؤمنين سيدنا عثمان - رضى الله عنه.

تىكل سيدنا عثمان دەكۈوش اوٽه فەمپروتىق،
سيتىي صفييە سالالو كەداقتىن دغۇن سىچارا بىر سەمبويي
فر كىي مەباوا مکانى دان اير كەداۋىز.

* * *

سيتىي صفييە أم المؤمنين، رضى الله عنها تله
وفاة فە كىرى ۲ تاهۇن يېكلىم فولە هەجرييە.

أى تله منىشىكلىكىن نماش تەركىتوب دالىم
كتاب ۲ حىدىت. داتتارا اورۇغ ۲ يېش مەروايىتكەن حىدىت
دردداۋان اىالە: اتنق بەتودازان - كىنانەم يۈزىد، بن